

Sex er ånd

Den første popularisering på dansk af teorien om, at vores moral og semiotiske kreativitet skyldes den seksuelle selektion. Vi er generøse og kreative for at imponere og for at få sex.

Tor Nørretranders: Det generøse menneske
334 s., 250 kr., People's Press, Kbh.

af Dennis Nørmark

"Vi har valgt at tage til månen, ikke fordi det er let, men fordi det er svært". Ordene blev ytret af præsident John F. Kennedy ved en tale i 1962 og er også at finde, i Tor Nørretranders ambitiøse pragtværk, *Det generøse menneske*. Den amerikanske præsidents plan om at sætte mennesket på månen var ifølge den logik, som er bogens omdrejningspunkt, et handicap, hvorved USA viste sin styrke. At sætte mennesker på månen er så vanskelig en opgave, at det kræver et enormt overskud at udføre. Et signal til fjenden, USSR, om at være sig med at angribe. "Hvis vi har råd til og teknologi til at spille så meget krudt på det projekt, så er vi ikke værd at angribe".

Logikken er i al sin enkelthed: Gør noget vanskeligt! Thomsons gazellen, der springer et par gange i vejret i overmodighed kækhed overfor den lurende løve, udøver det samme princip og påfulgehannens lange besværlige hale har samme signalværdi. Pointen er bare, at det ikke kun er modstanderen, der skal se dette kostelige signal, i virkeligheden er opvisningen først og fremmest møntet på den potentielle mage.

Darwins anden

Darwins teori om den seksuelle selektion levede i 100 år i skyggen af hans første om den naturlige af slagsen. En plausibel forklaring kunne være at ideen om, at det var hunnen/kvinden og ikke den brutale natur, der afgjorde, hvem der overlevede (fik adgang til parring), og hvem der gik til grunde (blev bænkevarmer), var for hård kost for datidens patriarkalske videnskabsmænd. Darwins teori om den seksuelle selektion (præsenteret i *The Descent of Man* fra 1871, da. 1909) betyder i alt sin enkelthed, at nok

[1]

er manden evolutionens motor, men det er kvinden, der sidder bag rattet.

Årsagen til denne seksuelle "ar-bejdsdeling" var en gåde indtil evolutions-biologen Robert Trivers i 1971 publicerede teorien om forskelle i "parental investment". Den del af forældreparret, der investerer mest energi og tid i afkommet, har mest grund til at være påpasselig med, hvem der leverer gener til projektet. Kort sagt ville der blive selekteret for promiskuitet hos det køn, der ikke bidrog med meget mere end sex, og kyskhed hos det køn, der stod for hovedparten af yngelplejen. Resultatet blev at mænd (der i princippet kunne begrænse yngelplejen til "tre ryk og en aflevering") blev promiskuøse og kvinderne (med 9 måneders graviditet) blev kyske.

Denne ulighed skaber den interessante situation, at hunner der af naturlige årsager er begrænset i deres reproduktionsevne, kommer i højere kurs end hanner. Og hanner må således kæmpe for at bevise deres værd. Dette skaber den overflod af ornamenteringer hos hannerne, vi finder indenfor alle dyrearter. Gevire og farvestrålende fjer, mandrillens farverige ansigt og løvens store manke. Unyttige og iøjnefaldende ornament, der er farlige at leve med, kostbare at have og dermed signalerer et overskud. Dette dyr har åbenlyse handicap, men er stadig i stand til at overleve.

Umage giver mage

Den seksuelle selektion handler i allerhøjeste grad om semiotik. Det handler om tegn, der henviser til en særlig genotypisk beskaffenhed. Fænotypen bliver et indeks på gode eller dårlige gener, og partnerens semiotiske kompetence til at aflæse disse tegn afgør partnerens evne til at udvælge den rigtige mage. Man skulle jo nødig parre sig med en tegngiver, der ikke mere er "med på moden", da ens egne sønner dermed vil arve de outdatede tegn.

Og hvilke tegn er så på mode blandt mennesker? Nørretranders' interessante og plausible forslag er generøsitet, moral, overskud, grundighed, modighed, kreativitet, retfærdighed og storsindethed. Altså alle værdier som det kræver en del overskud for at kunne mønstre, og deri ligger det svære. Deri ligger det attraktive.

Denne strategi behøver ikke nødven-digvis at være reflekteret. Vi får en dejlig fornemmelse i hjernens belønningscenter, når vi gør noget godt,

[2]

løser en opgave eller er gavmilde. Denne fornemmelse får os til at gentage handlingen, men det ultimative mål er sex. Intet andet, intet mindre. Vi maler, fortæller historier, sender rumskibe af sted og hjælper gamle damer over vejen for at få noget på den dumme.

Homo Economicus er død

Noget af det mest interessante ved Tor Nørretranders bog er, at han endelig får taget livet af "rational choice theory" og forestillingen om *homo economicus*. Den amoralske skabning, der går efter profit, hver gang det kan betale sig. Men denne "rational man" eksisterer slet ikke. Forsøg med såkaldte ultimatum spil har vist, at mennesker ikke bryder sig om amoralske og ugenerøse forhandlinger og er villige til at droppe en helt omkostningsfri gevinst for at sende et "straffende" signal til andre medmennesker. Spilteorier som ultimatumspillet tager ikke højde for reklameværdien af det generøse menneske. Vi ønsker at fremvise gavmildhed, og vi ønsker at straffe dem, der ikke udviser generøsitet. Vi er dybt moralske dyr.

Gaver og varer

Tor Nørretranders argumentation er meget overbevisende. Bogen er et pædagogisk mesterværk og skønt den lægger sig meget op af teorier udviklet af den amerikanske psykolog Geoffrey Miller (*The Mating Mind* 2000 [anmeldt i *Semikolon*; nr. 1. (red.)]), har den mange andre gode pointer og et mere samfundsdebatteerende sigte end Millers bog. Og her er det måske også at filmen knækker en smule for den gamle venstrefløjssympatisør.

Et problem er, at Nørretranders ækvivalerer den kreative proces med en gavegivningsproces. Udgangspunktet er Marcel Mauss' klassiker *Essai sur le don*, hvor gaven ikke opfattes som en vare, men en særlig personliggjort gave. Gaven gives stadig med det formål at få "noget lir", men den er skabt i en umådeligt kreativ situation, som Nørretranders nærmest beskriver som en transcendent skaberakt. Varer derimod, i den moderne kapitalistiske markedsøkonomi, har ikke denne "giverens sjæl", og derfor kan kreationer skabt på markedsbetingelserne ikke blive så gode, som varer skabt under frie formål med sex som det primære sigte.

Problemet er at Nørretranders ikke rigtig får argumenteret for denne påstand. Han hævder at forskere, der eksempelvis får frie tøjler, og hvor

skabelsen dermed bliver en generøs overskudshandling, skaber bedre forskning. Jeg tror imidlertid ikke, at det er fordi forskerne skaber for et marked, at de virkelig geniale ideer udebliver. Der er nok snarere tale om, at ægte kreativitet kræver helt nye sammenstillinger af viden, tegn, m.m., hvilket kræver at feltet man arbejder indenfor udvides. Dette felt indsnævres, hvis en forskningsinstitution stiller for mange kriterier. Nørretranders' sammenblanding af vare- og gaveøkonomi mener jeg er forvirrende og malplaceret. Men hensigten er sympatisk.

En kold verden

Nørretranders ender desværre den imponerende bedrift med en lidt sødsuppeagtig afslutning, hvor den seksuelle selektion nærmest præsenteres som vores eneste sikre frelse, fordi vi kun derigennem kan sikre generøsiteten. Dermed glemmer han, at han også selv tidligere i bogen, på eksemplarisk vis, har bevist at generøsitet også har et økonomisk rationelt sigte. Godhed gengældes med mere godhed, når man selv senere står og skal bruge det. Der findes altså andre grund til at gøre godt, end lige løftet om en tur i kanen.

Man forbløffes eksempelvis over at Nørretranders betragter den moderne rationelle forplantningsteknik som en fare for vores seksualitet og dermed for vores kreativitet. P-pillen gjorde det jo heller ikke af med sex, så hvorfor den dommedagslarm? Langt de fleste samlejer i den moderne verden har overhovedet ikke forplantningen som formål, så Tor Nørretranders' advarsler om funktionstømningen af samlejet virker helt unødvendig. Som Groucho Marx sagde da han blev spurgt om hvad han mente om sex : "I think it's here to stay". Det tror jeg også.

- Så Tor, læn dig tilbage, og nyd det!